

Sygn. I C 36/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Małgorzata Banaś
Protokolant:	st. sekr. sądowy Elżbieta Drozd

po rozpoznaniu w dniu 30 maja 2014 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa A. F.

przeciwko Skarbowi Państwa-Aresztowi Śledczemu w S.

o zapłatę

1. oddała powództwo;
2. nie obciąża powoda kosztami procesu.

Na oryginale właściwy podpis.

Sygn. I C 36/14

UZASADNIENIE

Powód A. F. w pozwie wniesionym do Sądu Okręgowego w Słupsku w dniu 15 stycznia 2013r. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w S. na swoją rzecz kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych.

W uzasadnieniu swojego żądania wskazał, że w okresie przebywania w pozwanej jednostce w latach 2005-2006 i następnie 2010-2012 kwaterowany był w przepelnionych celach mieszkalnych, w których na jednego osadzonego przypadło mniej niż 3m² powierzchni, a nadto nie było właściwej wentylacji, właściwego oświetlenia, co spowodowało pogorszenie u niego wzroku, odpowiednio wydzielonego kącika sanitarnego, co z kolei pozbawiało go możliwości zachowania jakiegokolwiek prywatności, i powodowało uczucie przygnębienia i poniżenia,. W konkluzji powyższego powód wywodził, że pozwany nie zapewnił mu humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, czym bezprawnie naruszył jego dobra osobiste w postaci godności, prywatności i intymności. Powyższe postępowanie pozwanego narusza zatem jego prawa osobiste przewidziane art. 3 ratyfikowanej przez Polskę Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz art. 77 Konstytucji RP. Dodatkowo jako podstawę prawną swoich roszczeń powód przywołała szereg przepisów kodeksu cywilnego, kodeksu karnego i kodeksu karnego wykonawczego.

Reprezentująca pozwanego Skarb Państwa Areszt Śledczy w S. Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa.

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany co do części roszczenia zgłosił zarzut przedawnienia wskazując, że powód w pozwanej jednostce penitencjarnej przebywał dwukrotnie tj. w okresie od 13 lipca 2005r. do dnia 10 lutego 2006r. i ponownie od 16 kwietnia 2010r. do 23 sierpnia 2012r. a zgodnie z przepisem art. 442¹ § 1 k.c. (przed nowelizacją art. 442 k.c.) roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem trzech lat od dnia w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

Natomiast co do roszczeń nieprzedawnionych pozwany podniósł, iż powodowi zapewniono warunki izolacji penitencjarnej zgodne z obowiązującymi przepisami, w tym godziwe warunki bytowe, a także pełną realizację uprawnień wynikających z kodeksu karnego wykonawczego, jak i wydanych na jego podstawie przepisów wykonawczych. Jednocześnie wskazał, że w związku z wejściem w życie § 2a-2i art.110 kodeksu karnego wykonawczego, osadzenie powoda w celi niespełniającej określonych w art.110 § 2 k.k.w. wymogów minimalnej przestrzeni mieszkalnej mogłoby nastąpić jedynie na podstawie doręczonej mu decyzji Dyrektora Aresztu Śledczego. Skoro powód takiej decyzji nie posiada, tym samym jego twierdzenia o przeludnieniu i wynikających z tego złych warunkach bytowo-socjalnych pozbawione są racji. Dodatkowo wskazał, że w każdej celi powód miał zapewniony odpowiedni sprzęt kwaterunkowy, miejsce do spania, odpowiednie warunki do utrzymania higieny, wymagany dopływ powietrza, oświetlenie i odpowiednią do pory roku temperaturę. Na potwierdzenie swoich twierdzeń pozwany dołączył wyszczególnienie cel, w których przebywał powód z uwzględnieniem ich stanu osobowego oraz metrażu.

Sąd Okręgowy w Słupsku wyrokiem z 14 maja 2013 roku powództwo oddalił i zasądził od powoda na rzecz pozwanego zastępowanego przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa, koszty procesu w kwocie 120 zł.

W apelacji od opisanego wyroku A. F. zaskarżył go w całości wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania lub zmianę, przeprowadzenie uzupełniającego postępowania dowodowego i uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 23 października 2013r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie od dnia 31 stycznia 2013 roku i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Słupsku do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Sąd ustalił co następuje:

Powód A. F. w Areszcie Śledczym w S. odbywał karę pozbawienia wolności w okresie od dnia 13 lipca 2005r. do dnia 16 kwietnia 2006r. i ponownie od 16 kwietnia 2010r. do 23 sierpnia 2012r. kiedy to był rozmieszczony w następujących celach;

Numer celi mieszkalnej-oddziału	Okres przebywania	Powierzchnia celi	Łączna ilość osób osadzonych w celi
68/IV	16 kwietnia 2000r.-21 kwietnia 2010 r.	10,17 m ²	3

60/III	21 kwietnia 2010 r. -26 maja 2010 r.	17,45 m ²	5
62/III	26 maja 2010 r. – 21 października 2010 r.	18,38 m ²	6
60/III	21 października 2010 r. – 14 grudnia 2010 r.	17,45 m ²	5
72/IV	14 grudnia 2010 r.-17 grudnia 2010 r.	9,08 m ²	3
45/III	17 grudnia 2010 r. – 1 lutego 2011 r.	17,30 m ²	5
48/III	1 lutego 2011 r. -29 marca 2011 r.	9,94 m ²	3
52/III	29 marca 2011 r. – 6 czerwca 2011 r.	8,49 m ²	2
53/III	6 czerwca 2011 r.- 7 sierpnia 2012 r.	8,38 m ²	2
77/IV	7 sierpnia 2012 r. – 23 sierpnia 2012 r.	19,68 m ²	6

dowód; historia rozmieszczenia na karcie 28 i 29 akt.

Cele w których przebywał powód wyposażone były w łóżko na jedną osobę, stół więzienny, taboret więzienny dla każdego osadzonego. Urządzenia sanitarne były oddzielone od celi zabudową stałą.

Dokonane przez pozwanego okresowe kontrole co do stanu higienicznego, warunków socjalnych i czystości cel nie potwierdziły odstępstw w tym zakresie. W dniu 2 czerwca 2009 r., w Areszcie Śledczym w S. wykonano pomiary oświetlenia przy użyciu luksomierza MS-6610. Przedmiotowy pomiar wykazał prawidłową wartość oświetlenia we wszystkich celach mieszkalnych jednostki penitencjarnej.

dowód; protokół pomiarów natężenia oświetlenia wraz z wynikami pomiarów oświetlenia wewnątrz światłem elektrycznym z dnia 9.10.2009 r. k 34-37 akt.

Cele mieszkalne posiadają sprawną wentylację grawitacyjną, sprawność wentylacji grawitacyjnej corocznie jest potwierdzana specjalistycznymi badaniami wykonanymi przez Usługowy Zakład (...). Cella mieszkalna ogrzewana jest za pomocą grzejników żeliwnych, czynnik grzewczy dostarczany jest do celi za pomocą instalacji centralnego

ogrzewania z wymiennika ciepła, temperatura w celi mieszkalnej w sezonie grzewczym jest zgodna z obowiązującymi przepisami i wynosi ona nie mniej niż + 20° C.

dowód; protokoły z okresowej kontroli przewodów kominowych AŚ w S. Nr (...), z dnia 27 października 2010r., Nr (...), z dnia 27 października 2011r., (...), z dnia 29 października 2012 r. k. 38-40.

Cele mieszkalne w budynku penitencjarnym Aresztu Śledczego w S. poddawane są bieżącym remontom, według potrzeb. Cele w których rozmieszczony był powód zostały wyremontowane według zestawienia;

- 1) cela mieszkalna nr (...) - remont przeprowadzony w dniach od 22 września 2008 r. do 26 września 2008 r.,
- 2) cela mieszkalna nr (...) - remont przeprowadzony w dniach od 18 czerwca 2008 r. do 24 czerwca 2008 r. oraz od 15 lipca 2010 r. do 19 lipca 2012 r.,
- 3) cela mieszkalna nr (...) - remont przeprowadzony w dniach od 4 lipca 2008 r. do 9 lipca 2008 r.,
- 4) cela mieszkalna nr (...) - remont przeprowadzony w dniu 16 sierpnia 2010r.
- 5) cela mieszkalna nr (...) - remont przeprowadzony w dniu 28 lipca 2010 r.,
- 6) cela mieszkalna nr (...) - remont przeprowadzony w dniach od 14 lipca 2008 r. do 18 lipca 2008 r.,
- 7) cela mieszkalna nr (...) - remont przeprowadzony w dniach od 31 lipca 2008 r. do 4 sierpnia 2008 r.,
- 8) cela mieszkalna nr (...) - remont przeprowadzony w dniach od 4 sierpnia 2010 r. do 6 sierpnia 2010 r.,
- 9) cela mieszkalna nr (...) - remont przeprowadzony w dniach od 26 sierpnia 2011 r. do 28 sierpnia 2011 r.

Powód sporadycznie korzystał z przysługujących mu spacerów, pomimo możliwości codziennego uczestniczenia w spacerach, tj. zgodnie z treścią art. 112 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego.

dowód; zeznania M. M. k. 168, wykaz spacerów wykorzystanych przez powoda w 2011 r. oraz wykaz spacerów wykorzystanych przez powoda w 2012 r. z uwzględnieniem ilości osób przebywających wówczas na polu spacerowym k. 41-42.

Sąd zważył, co następuje.

W ocenie Sądu powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie istota sporu w znaczącym rozmiarze sprowadzała się do kwestii oceny ustalonych zdarzeń faktycznych nie tylko na gruncie przepisów art. 445 § 1 k.c. oraz art. 448 k.c., lecz również co do możliwości dochodzenia przez powoda roszczeń w postępowaniu sądowym w świetle podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia. Nie ulega wątpliwości, iż zgłoszone przez powoda roszczenie w zakresie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę ma charakter majątkowy w związku z czym, zgodnie z brzmieniem ogólnej zasady wyrażonej w art. 117 § 1 k.c. podlega ono przedawnieniu. Bezsprzecznym jest również i to, że przedmiotowe roszczenie, w szczególności stanowiąca jego podstawę szkoda, wynikało w ocenie powoda z czynu niedozwolonego.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do najdalej idącego zarzutu strony pozwanej tj. do zgłoszonego przez pozwanego zarzutu częściowego przedawnienia roszczenia powoda, stwierdzić należało, iż w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy w tym zeznania samego powoda zarzut ten w pełni zasługiwał na uwzględnienie.

Roszczenia powoda oparte zostały na art.445 i 448 k.c. Przepisy te stanowią podstawę do przyznania poszkodowanemu odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznana krzywdę.

Rzeczą powoda było nie tylko wykazanie przesłanek odpowiedzialności deliktowej, w tym zawinionego zachowania się strony pozwanej jako zdarzenia, z którym ustawa łączy obowiązek odszkodowawczy, oraz związku przyczynowego między tym zachowaniem a szkodą, ale również wobec zgłoszonego przez pozwanego zarzutu przedawnienia, iż roszczenia jego nie uległy przedawnieniu .

Powód obowiązkowi temu nie sprostał.

Roszczenia powoda oparte na przywołanych powyżej przepisach kodeksu cywilnego są roszczeniami majątkowymi i jako takie ulegają przedawnieniu, a do przedawnienia stosuje się przepis art.442 §1 kc. w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 10 lutego 2007r. o zmianie ustawy Kodeks Cywilny (Dz.U.Nr 80,poz.538), normujący przedawnienie roszczeń z czynów niedozwolonych. Zgodnie z art.2 przywołanej powyżej ustawy uchylającej art.442 i wprowadzającej art.442¹ kc do roszczeń wymienionych w tym przepisie, powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy, a według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nie przedawnionych, stosuje się przepisy art.442¹ kc. Powołany przepis stanowił, że roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym przedawnia się z upływem lat trzech od dnia w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Zgodnie z art. 442¹ k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia.

W pełni zgadzając się z utrwalonym w orzecznictwie kierunkiem wykładni art.442 kc , iż „właściwą chwilą dla określenia 3 letniego biegu przedawnienia jest moment dowiedzenia się o szkodzie, gdy poszkodowany zdaje sobie sprawę z ujemnych następstw zdarzenia wskazujących na fakt powstania szkody”, Sąd dokonał ustaleń w tym zakresie. Powód swoje żądanie opierał na twierdzeniu, iż doświadczał dyskomfortu z powodu niewłaściwych warunków. Musiał zatem mieć świadomość negatywnych odczuć w chwili gdy ich doznawał, a nie dopiero w chwili gdy wniósł pozew. Musiał też mieć świadomość kogo obciąża odpowiedzialność za swe negatywne odczucia.

Z treści zeznań powoda A. F. w sposób nie budzący żadnych wątpliwości wynika, że powód od samego początku tj. osadzenia w pozwanej jednostce penitencjarnej w lipcu 2005r. zdawał sobie sprawę z zaniedbań pozwanego naruszających jego dobra osobiste, a polegających na niezapewnieniu mu jak twierdził właściwych warunków odbywania kary, poprzez umieszczanie go w celach jak twierdził przeludnionych, brudnych, wymagających remontu, z tytułu czego doznał szkody w postaci pogorszenia stanu psychicznego. Nie może być usprawiedliwieniem dla opieszałości w dochodzeniu roszczeń, fakt braku wiedzy o możliwości wystąpienia przeciwko pozwanej jednostce Skarbu Państwa z powództwem odszkodowawczym.

Pozew wniesiony został 15 stycznia 2013r., a więc ze znacznym przekroczeniem terminu do dochodzenia tego rodzaju roszczeń o jakim mowa wyżej. Z tych zatem już względów powództwo za okres lipiec 2005 - maj 2006 podlegało oddaleniu, zważywszy na zgłoszony przez pozwanego zarzut przedawnienia.

Odnosząc się natomiast merytorycznie do pozostałej części zgłoszonego powództwa, to precyzując rodzaj naruszonych dóbr, które – zdaniem powoda – uzasadnia roszczenie o zadośćuczynienie, powołał się on na art. 3 ratyfikowanej przez Polskę Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz art. 77 Konstytucji RP. Z treści pozwu jednoznacznie wynikało, iż w opinii powoda zachowanie pozwanego naruszyło jego dobro osobiste w postaci godności osoby ludzkiej i prawa do intymności. Na gruncie prawa polskiego można uzasadnić żądanie powoda z tytułu zadośćuczynienia regulacją wynikającą z art. 23 i art. 24 kc w zw. z art. 448 kc, bowiem pozwany zobowiązany był do zapewnienia powodowi takich warunków bytowych i sanitarnych, w których godność ludzka i prawo do intymności nie doznałyby istotnego uszczerbku.

Zauważyć jednak należy, iż na styku praw jednostki, a praw zagwarantowanych ogółowi niejednokrotnie dochodzi do problemu ograniczenia uprawnień jednostkowych celem zagwarantowania prawa ogółu, bądź też odwrotnie. W przypadku gdy dojdzie do konieczności ograniczenia praw jednostki, ograniczenia te muszą być każdorazowo uznane za niezbędne (konieczne) w demokratycznym państwie prawnym, ze względu na interes bezpieczeństwa publicznego,

ochronę porządku prawnego lub prawa i wolności innych osób. Ograniczenia te precyzuje Konstytucja (art. 31 ust. 3 i art. 41 ust. 1), a także przepisy prawa międzynarodowego, które zostały ratyfikowane przez Polskę (w tym art. 9 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych czy art. 5 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności).

Indywidualizując powyższy problem na potrzeby niniejszego postępowania stwierdzić należy, że żadne z dóbr osobistych, także te wskazane przez powoda, nie mają charakteru absolutnego - bezwzględego. W określonych przypadkach przepisy prawa mogą bowiem przewidywać ich uzasadnione ograniczenie. Do takiego uzasadnionego przypadku zaliczyć należy także stan jakim jest okres odbywania kary pozbawienia wolności. Oczywistym jest, iż już sama istota kary pozbawienia wolności polega na czasowym ograniczeniu wskazanych przez powoda dóbr osobistych. Ograniczenie to jednakże, jak sama nazwa wskazuje, nie ma charakteru całkowitego. Następuje tylko w tym zakresie, w jakim jest to konieczne dla zapewnienia realizacji dobra chronionego przez państwo, w tym zakresie, w jakim ograniczenie to można uznać jako normalny element kary pozbawienia wolności.

Obecnie brak jest przepisów rangi międzynarodowej, które regulowałyby ściśle kwestię warunków bytowych osób pozbawionych wolności. Brak jest przepisów, które w sposób konkretny wskazywałyby jakie ściśle określone warunki powinny obowiązywać w zakładach karnych państw sygnatariuszy. Wiele z nich wskazuje natomiast jakie ogólne standardy powinny spełniać pomieszczenia mieszkalne, dostrzegając ich znaczenie dla realizacji celów całości systemu penitencjarnego (por. N. Pawłowska, Prawo podmiotowe więźniów do powierzchni mieszkalnej Państwo i Prawo 2007/6 str. 85).

W tych okolicznościach każde z państw, w tym Polska, we własnym zakresie reguluje kwestie bytowe skazanych. Normy te są zmienne, zależne od wypadkowej uwarunkowań kulturowych, społecznych oraz ekonomicznych kraju. Każdorazowo jednak spełniają one przyjęte minima gwarancji praw jednostki, pomimo ich ograniczenia. W Polsce zasady odbywania kary pozbawienia wolności reguluje przede wszystkim ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 90 poz. 557). Porusza ona między innymi takie kwestie jak cele wykonywania kary, rodzaje zakładów karnych, zasady wykonywania kary i jej indywidualizacja, prawa i obowiązki skazanego, zatrudnienie, nauczanie, działalność kulturalno-oświatową itp. Szczególne znaczenie z punktu widzenia zarzutów podniesionych przez powoda ma art. 110 § 2 kkw. W jego ramach ustawodawca zagwarantował, iż w celach mieszkalnych powierzchnia przypadająca na jednego skazanego nie może wynosić mniej niż 3 m. kw., cele muszą być wyposażone w odpowiedni sprzęt zapewniający warunki higieny, dostateczny dopływ świeżego powietrza, odpowiednią temperaturę i oświetlenie. Realizując delegację ustawową z art. 249 § 3 ust. 2 kkw Minister Sprawiedliwości rozporządzeniem z dnia 17 października 2003 roku (Dz.U. Nr 186 poz. 1820) określił w sposób szczególny warunki bytowe osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. W jego ramach uregulował kwestię przyznawanej więźniom odzieży, obuwia, pościeli, środków higieny, oraz sprzętu stołowego, jak też normy wyposażenia w sprzęt kwaterunkowy cel mieszkalnych, miejsc i innych pomieszczeń w zakładach karnych.

Reasumując, rozporządzenie to wraz z powołanym przepisem kkw jest podstawowym aktem prawnym gwarantującym więźniom w Polsce przewidziane przez polskiego ustawodawcę tzw. standardy odbywania kary pozbawienia wolności. Są one *sui generis* idealnym wzorcem polskiego ustawodawcy, który powinien być każdorazowo zapewniony osobom osadzonym, jako gwarancja zapewnienia pewnej równowagi pomiędzy prawami jednostki, a koniecznością ich ograniczenia dla potrzeb ogółu.

Zastrzec jednak należy, iż samo naruszenie powyższych norm nie może prowadzić do konstatacji, iż doszło do naruszenia konkretnego dobra osobistego. Brak jest w tym zakresie w opinii Sądu automatyzmu. Dobro osobiste samo w sobie bowiem nie jest wprost powiązane z normą prawną gwarantującą minimalne standardy dla osób odbywających karę pozbawienia wolności. Normy te mają jedynie gwarantować przestrzeganie dóbr osobistych. Ich naruszenie nie musi oznaczać, iż konkretne dobro osobiste rzeczywiście zostało naruszone, niewątpliwie jednak może prowadzić do takiegoż ustalenia *in concreto*.

Tak więc dla oceny czy nastąpiło naruszenie przepisów prawa konieczne jest kompleksowe zbadanie warunków pobytu skazanego. Dopiero ustalenie, że przeważająca większość elementów składających się na ogół warunków i rygorów pobytu podlega negatywnej kwalifikacji może stanowić o naruszeniu norm prawnych. Ocenie poddać należy więc nie tylko powierzchnię celi ale również liczbę osób w niej osadzonych, warunki sanitarne, możliwość zachowania prywatności, ilość czasu spędzanego poza celą, możliwość korzystania z zajęć sportowych, możliwość pracy, wiek, stan zdrowia, następstwa psychiczne i fizyczne. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka kładzie nacisk na obiektywną ocenę przyczyny, skutków i zamiaru, nie zaś subiektywne odczucie dyskomfortu osadzonego.

Dla przyjęcia odpowiedzialności za zadośćuczynienia z tytułu naruszenie dóbr osobistych zgodnie z art. 24 k.c. konieczne jest zaistnienie 3 przesłanek, a więc oprócz bezprawności działania sprawcy również dwie inne przesłanki tj:

1. istnienia dobra osobistego podlegającego ochronie
2. jego naruszenia lub zagrożenia.

Bezprawność działania pozwanego jest objęta domniemaniem prawnym, co oznacza, że powód nie musi jej wykazywać. Samo zaś stwierdzenie bezprawności zachowania pozwanego jest tylko jedną z trzech przesłanek jego odpowiedzialności. Nie może więc samo przez się prowadzić do odpowiedzialności pozwanego. Odpowiedzialność ta powstaje dopiero z chwilą jednoczesnego spełnienia powyższych trzech przesłanek.

Zgodnie z ogólną zasadą dowodową wyrażoną w art. 6 kc i art. 232 kpc w przedmiotowej sprawie ciężar wykazania istnienia dobra osobistego podlegającego ochronie oraz faktu jego naruszenia spoczywał na powodzie jako osobie, która z faktów tych wywodzi określone skutki prawne. Powód mógł wykazać powyższe fakty wszelakimi dowodami. W przypadku zaś skutecznego wykazania naruszenia dobra osobistego pozwany mógłby zwolnić się z odpowiedzialności dopiero poprzez wykazanie, iż jego działanie (zaniechanie) nie miało charakteru bezprawnego – tj. było zgodne z wiążącym go prawem (domniemanie bezprawności działania).

Zważywszy na powyższe podkreślić należy, iż przy ocenie czy doszło do naruszenia dobra osobistego każdorazowo koniecznym jest kompleksowe zbadanie wszystkich warunków pobytu skazanego w zakładzie karnym. Powód w procesie dowodzenia nie może więc ograniczyć się jedynie do wykazania nieznaczących odstępstw od przyjętych przepisów. Te bowiem jak zaznaczono co do zasady nie mogą świadczyć o naruszeniu tegoż dobra.

Zgodnie z art. 6 k.c, ciężar udowodnienia danego faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Ciężar dowodu faktu naruszenia dobra osobistego, a gdy powód dochodzi zadośćuczynienia pieniężnego - także ciężar dowodu doznanej wskutek naruszenia dobra osobistego krzywdy, spoczywa na powodzie jako osobie wywodzącej z tych faktów skutki prawne. Co do tych faktów, inaczej niż co do bezprawności naruszenia dobra osobistego, art. 24 § 1 k.c, ani żaden inny przepis, nie zmienia wynikającej z art. 6 k.c. reguły rozkładu ciężaru dowodu, ustanawiając na rzecz powoda domniemanie prawne ziszczenia się tych faktów (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011r. (...), Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2012 r. (...)).

Jeżeli więc powód dochodzi - tak jak w niniejszej sprawie - zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę wskutek naruszenia jego godności przez osadzenie go w celi więziennej bez zapewnienia minimalnej powierzchni przypadającej na jednego osadzonego i odpowiednich warunków sanitarnych oraz socjalnych, to na nim spoczywa ciężar dowodu osadzenia go w określonym czasie w takich warunkach i wynikłego stąd naruszenia jego godności oraz doznania krzywdy niemajątkowej. Zasadniczym skutkiem nałożenia na niego ciężaru dowodu tych faktów, jest oddalenie powództwa, gdy w sprawie nie dojdzie do ustalenia tych faktów. Konsekwencją spoczywania na powodzie - z wspomnianym skutkiem - ciężaru dowodu wskazanych faktów jest oczywiście także powinność zgłoszenia przez niego dotyczących tych faktów dowodów.

Wyjaśniwszy powyżej zasady dowodowe rządzące niniejszym procesem po pierwsze, dojdź należy do wniosku, iż powód na którym spoczywał ciężar dowodu, nie dowiódł swych twierdzeń o złych warunkach socjalno – bytowych w czasie odbywania kary, albowiem w sprawie tej nie zaoferował dowodu, poza własnymi twierdzeniami w tym

przedmiocie, który potwierdzałby jego zarzuty zawarte w pozwie, a które odnosiłyby się do okresu odbywania przez niego kary pozbawienia wolności. Co więcej powód mając możliwość przedstawienia swoich racji w ramach przesłuchania w charakterze strony odmówił odpowiedzi na zadawane mu przez Sąd pytania w proteście na odmowę przyznania mu przez Sąd pełnomocnika z urzędu. Analizując uzasadnienie pozwu oraz treść zeznań powoda stwierdzić należy, iż powód poza ogólnikowymi twierdzeniami na temat stopnia naruszenia jego dóbr osobistych, nie powołał żadnych konkretnych dowodów na fakty mogące stanowić przesłankę do szczegółowych ustaleń w przedmiocie skutków umieszczenia go w przeludnionych, brudnych i pozbawionych wentylacji celach, oraz konkretnego wpływu tegoż osadzenia na jego zdrowie.

Tym samym uznać należało, iż przeprowadzone przez sąd dowody głównie przedstawione przez pozwanego, na okoliczność twierdzeń o warunkach odbywania kary w Areszcie Śledczym w S., nie potwierdziły zarzutów podnoszonych przez niego w pozwie. Powód nie przedstawił jakichkolwiek pism kierowanych do administracji pozwanego aresztu z zastrzeżeniami, że warunki bytowe w celach w których powód był osadzany wykraczały poza dolegliwości związane z istotą odbywania kary pozbawienia wolności.

Przypomnieć trzeba, że powód domagał się ochrony prawnej z uwagi na naruszenie - jego zdaniem - dóbr osobistych, w postaci: godności, prywatności, intymności i zdrowia. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 5 lipca 2012r. ujął to zagadnienie stwierdzając, że „otwarta lista chronionych prawnie dóbr osobistych została uzupełniona o uprawnienie do godnych warunków odbywania kary w zakładach karnych. Wskazane godne warunki obejmują również zapewnienie prywatności i intymności, m.in. związanych z potrzebami fizjologicznymi. Niemniej nie przewidują one zapewnienia samodzielności pomieszczeń przeznaczonych na toalety ani oddzielenia murem od pozostałej części celi (por. wyrok SN z dnia 5 lipca 2012 r., (...), niepublikowany, zamieszczony w LEX nr (...)). Powód nie wykazał i nie udowodnił, że odbywając karę pozbawienia wolności został pozbawiony prywatności i intymności.

Sąd Okręgowy podziela opinię powoda, że warunki odbywania kary pozbawienia wolności stworzone w pozwanej jednostce penitencjarnej mogły być nie komfortowe i nie zawsze umożliwiały mu zachowanie prywatności w takim stopniu, jakiego by sobie życzył. Powód powinien jednakże pamiętać o tym, że osadzony zawsze musi się liczyć z ograniczeniem przestrzeni życiowej, prywatności, intymności oraz niższym niż na wolności standardem życia. Stanowią one bowiem istotę kary pozbawienia wolności. W tym też zakresie godność i wolność osoby osadzonej musi czasami doznać ograniczeń. W ocenie Sądu stan faktyczny niniejszej sprawy nie wskazuje na to, by ograniczenia i niedogodności związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności, które spotkały powoda były szczególnie dotkliwe. Jak stwierdził Sąd Apelacyjny we Wrocławiu (uzasadnienie wyroku z dnia 6 grudnia 2007 roku, sygn. akt(...)), samo osadzenie w niekomfortowych warunkach nie jest wystarczającą podstawą do uwzględnienia żądanie zasądzenie zadośćuczynienia. Warunki, w których przebywał powód nie mogą być bowiem ocenione jako niegodziwe, gdyż osoba osadzona musi się liczyć z ograniczeniami i dolegliwościami. Możliwość domagania się zadośćuczynienia istnieje natomiast wówczas, gdy umieszczenie w celi zostało połączone z jednoczesnym naruszeniem takich podstawowych standardów jak zapewnienie każdemu osadzonemu oddzielnego miejsca do spania albo oddzielenia węzła sanitarnego od ogólnej przestrzeni celi.

Podkreślenia wymaga, że powód naruszając ponownie uporządek prawny miał zapewne świadomość, że za popełnione przestępstwo zostanie mu wymierzona kara, a to z kolei spowoduje odizolowanie, ograniczenia i konieczność przebywania na znacznie mniejszych powierzchniach niż na wolności. Państwo w miarę swoich możliwości finansowych realizuje obowiązki humanitarnego wykonywania kary pozbawienia wolności m.in. poprzez nieodpłatne dostarczenie cel więziennych o określonym standardzie, wyżywienia, stworzenie osadzonemu możliwości podejmowania nauki i spędzania wolnego czasu w placówkach penitencjarnych, jednakże nie można oczekiwać, że przeznaczy wszystkie posiadane środki na ten właśnie cel. Prawomocnie orzeczona kara bezwzględnego pozbawienia wolności, jak i warunki jej odbywania, są naturalną konsekwencją przestępczej przeszłości skazanego, stanowiąc element polityki karnej w postaci prewencji indywidualnej (odstraszającej sankcji za popełnienie czynu zabronionego). Natomiast odbywanie kary pozbawienia wolności jest w sposób immanentny związane z licznymi ograniczeniami niedogodnościami, a obowiązkiem Skarbu Państwa – jako podmiotu odpowiedzialnego w ramach

tw. imperium za realizację polityki penitencjarnej jest jedynie zapewnienie osadzonemu ustawowo określonych standardów (por. wyrok SA w Ł. z dnia 6 marca 2013r. (...)).

W orzeczeniu z dnia 17 grudnia 1996 r.,(I CKU 45/96, OSNC 1997, nr 6-7, poz. 76 z glosą A. Zielińskiego, Pal. 1998, nr 1-2, s. 204 i nast.), Sąd Najwyższy stwierdził zaś, iż rzeczą sądu nie jest zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie, ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227) spoczywa na stronie, która z tych faktów wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.).

Tym samym uznać należy, że Sąd nie miał w niniejszej sprawie obowiązku wyřęcać czy też wspomagać powoda reprezentowanego przez profesjonalnego pełnomocnika w realizacji założonych przez niego celów procesowych.

W konsekwencji stwierdzić należy, że powód nie wykazał okoliczności przebywania w celi przeludnionej, lub by w inny sposób doszło do naruszenia jego godności czy prawa do intymności a w konsekwencji zasadności skutecznego domagania się ochrony w oparciu o art. 24 k.c. w związku z art. 448 k.c. i żądania z tego tytułu zadośćuczynienia, w konsekwencji czego sąd oddalił jego powództwo.

Sąd postanowił odstąpić od obciążania powoda kosztami procesu na podstawie art.102 kpc.

Zgodnie z treścią art.102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów lub nie obciążyć jej w ogóle kosztami. Natomiast według art.98 §1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. A zatem decydujące znaczenie dla obowiązku zwrotu kosztów procesu ma jego wynik, zaś wyjątek od powyższej ogólnej zasady przewiduje art.102 k.p.c., który pozwala w szczególnie uzasadnionych wypadkach na zasądzenie od strony przegrywającej tylko część kosztów lub nie obciążanie jej w ogóle kosztami, przy czym przepis ten nie może być rozszerzająco wykładany i wyklucza uogólnianie, a może być stosowany w zależności od konkretnego przypadku.

Do kręgu okoliczności uzasadniających zastosowanie art. 102 należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu (dążenie do szybkiego zakończenia procesu, do szybkiego wyjaśnienia wszystkich istotnych faktów), jak i fakty leżące na zewnątrz procesu zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego czy sytuacji życiowej. Okoliczności te powinny być oceniane z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (por. postanowienie SN z dnia 14 stycznia 1974r., sygn. (...), LEX nr (...)).

Powód postanowieniem Sądu wydanym w niniejszej sprawie w dniu 30 stycznia 2013r. został zwolniony od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych. W ocenie Sądu orzekającego w niniejszej sprawie, sytuacja powoda nie uległa zmianie w stosunku do początkowej fazy procesu i nadal zachodzi tego rodzaju szczególny wypadek uzasadniający zastosowanie art.102 k.p.c.

Na oryginale właściwy podpis